

Vaalivälähdykset | Valglimtar

2026:1

**Puolueiden äänestäjien ympäristö- ja
ilmastoasenteet | Miljö- och
klimatattityder bland partiernas väljare**

Salla Vadén

Johdanto

Ihmisten toiminnan aiheuttama ilmastonmuutos ja luontokato ovat aikamme suurimpia kriisejä, joiden hidastaminen vaatii merkittäviä muutoksia ihmisten käyttäytymisessä ja poliittisessa päätöksenteossa. Aiempi tutkimus on tunnistanut useita yksilöiden ilmastonmuutos- ja ympäristöasenteisiin vaikuttavia tekijöitä, joita ovat esimerkiksi sukupuoli, koulutustaso, ikä ja poliittinen orientaatio. Etenkin yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa on havaittu puoluekannan vaikuttavan voimakkaasti yksilöiden ilmastonmuutosasenteisiin kuten ilmastonmuutoksesta koettuun huoleen (ks. esim. McCright ym., 2016). Samanlaisia, joskin heikompia tuloksia on saatu myös esimerkiksi Euroopassa (ks. esim. Lewis ym. 2018; McCright ym. 2015).

Ilmastonmuutoksen ja ympäristökysymysten nousu poliittiseen keskusteluun ja puolueiden agendoille liitetään usein sosiokulttuurisen (GAL–TAN¹) ulottuvuuden syntyyn 1980-luvulta alkaen (Hooghe ym., 2002; Lichtin ym., 2023). Vihreät ja laitoikeistopuolueet nähdään tämän ulottuvuuden vastakkaisina ääripäinä (Dassonneville ym., 2023). Myös pohjoismaisissa monipuoluejärjestelmissä vihreät puolueet painottavat ympäristönsuojelua ja ilmastonmuutoksen hillintää, kun taas laitoikeisto usein vastustaa näitä toimia ja pitää ilmastokysymysten merkitystä vähäisenä (Lockwood, 2018). Suomessa vihreät ovat perinteisesti korostaneet ympäristöteemoja, mutta 2010–2020-luvuilla ilmasto- ja ympäristökysymykset ovat sulautuneet osaksi kaikkien puolueiden ohjelmia, vaikka painotukset ja prioriteetit vaihtelevat.

Inledning

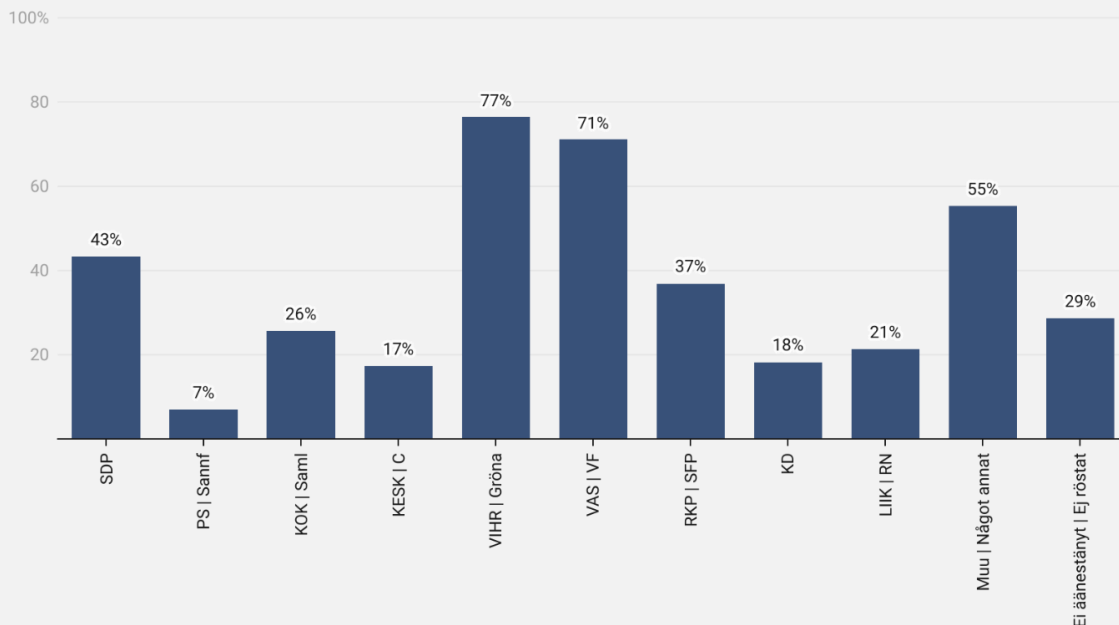
Klimatförändringen och förlusten av biodiversitet som uppstått till följd av mänsklig påverkan utgör en av vår tids största kriser. Att bromsa denna utveckling kräver omfattande förändringar i hur vi människor agerar och hur vi fattar politiska beslut. Tidigare forskning har identifierat flera olika faktorer som inverkar på människors attityder i klimatförändrings- och miljöfrågor, däribland kön, utbildningsnivå, ålder och politisk orientering. Särskilt inom amerikansk forskning har man kunnat observera ett starkt samband mellan individens partisympatier och attityder gentemot klimatförändringen, exempelvis upplevd oro över klimatförändringen (se t.ex. McCright m.fl., 2016). Inom europeisk forskning hittar man likartade men något svagare resultat (se t.ex. Lewis m.fl., 2018; McCright m.fl., 2015).

Klimatförändringens och miljöfrågornas inträde på partiernas agendor och i den politiska debatten kopplas ofta samman med den sociokulturella (GAL–TAN¹) konfliktdimensionens uppkomst på 1980-talet (Hooghe m.fl., 2002; Lichtin m.fl., 2023). De gröna partierna och ytterhögerpartierna ses som varandras motpoler längst ut på denna dimensions ändor (Dassonneville m.fl., 2023). Också i de nordiska flerpartisystemen brukar de gröna partierna betona miljöskydd och åtgärder för att motverka klimatförändringen medan den radikala högern ofta motsätter sig dessa åtgärder samt anser att klimatfrågan inte är särskilt viktig (Lockwood, 2018). I Finland har De gröna traditionellt lyft fram miljöteman, men under 2010–2020-talen har klimat- och miljöfrågorna spiltt över till alla partiernas agendor, även om tonvikten och prioriteringarna kan variera.

¹ GAL-lyhenne tulee sanoista green (vihreä), alternative (vaihtoehtoinen) ja libertarian (libertaari), kun taas TAN sanoista traditional (perinteinen), authoritarian (autoritaarinen) ja national (kansallismielinen). | Förkortningen GAL står för green (grön), alternative (alternativ) och libertarian (libertär), medan TAN står för traditional (traditionell), authoritarian (auktoritär) och national (nationalistisk).

Kuvio | Figur 1

Osuus puolueiden äänestäjistä, jotka pitävät merkittävästi nykyistä enemmän ilmastomuutokseen panostavaa Suomea erittäin hyvänä ehdotuksena (%) | Andelen bland partiernas väljare som sympatiserar starkt med förslaget att Finland ska satsa mer än nu på att motverka klimatförändringen (%)

Lähde: Eduskuntavaalitutkimus 2023, Suomen kansallisen vaalitutkimuskonsortio (FNES)

Källa: Riksdagsvalundersökning 2023, Finlands nationella valforskningskonsortium (FNES)

Tässä vaalivälähdyksessä tarkastellaan eri puolueiden äänestäjien ilmasto- ja ympäristöasenteita käyttäen Suomen kansallisen vaalitutkimuskonsortion keräämiä Eduskuntavaalitutkimusaineistoja vuosilta 2011–2023.

Kuvio 1 esittää kevään 2023 eduskuntavaalien puoluevalinnan mukaan sen osuuden äänestäjistä, jotka pitävät merkittävästi nykyistä enemmän ilmastomuutoksen torjuntaan panostavaa Suomea erittäin hyvänä ehdotuksena. Väittämää on arvioitu asteikolla 0–10, jossa 0 tarkoittaa erittäin huonoa ja 10 erittäin hyvää ehdotusta. Vastausasteikko on tulosten tulkinan yksinkertaistamiseksi luokiteltu uudelleen viisiluokkaiseksi yhdistämällä kategoriat 0–2, 3–4, 5, 6–7 ja 8–10.

I denna valglimt granskas klimat- och miljöattityderna bland partiernas väljare med hjälp av den nationella valforskningskonsortiets data från riksdagsvalsundersökningarna åren 2011–2023.

Figur 1 visar andelen av partiernas väljare som vid riksdagsvalet våren 2023 starkt sympatiserade med påståendet att Finland bör satsa mycket mer än nu på att motverka klimatförändringen. Påståendet utvärderades på skalan 0–10 där 0 betyder att man anser att förslaget är mycket dåligt och 10 betyder att det är mycket bra. Denna svarsskala har i analysen förenklats till fem kategorier som omfattar 0–2, 3–4, 5, 6–7 och 8–10.

Kuviosta nähdään, että nykyisten hallituspuolueiden (Kok., PS, RKP, KD) äänestäjät suhtautuvat väitteeseen huomattavasti kriittisemmin kuin nykyisten oppositiopuolueiden (SDP, Kesk., Vihr., Vas., Liik.) äänestäjät keskimäärin. Esimerkiksi perussuomalaisia kevään 2023 eduskuntavaaleissa äänestäneistä vain alle joka kymmenes (7 %) katsoo, että ilmastonmuutoksen torjuntaan panostaminen huomattavasti enemmän olisi erittäin hyvä ehdotus. Kokoomusta äänestäneissä vastaava osuus on noin joka neljäs (26 %) ja kristillisdemokraattien äänestäjissä noin joka viides (18 %). Hallituspuolueista myönteisimmin väitteeseen suhtautuvat RKP:n äänestäjät, joista 37 prosenttia katsoo, että ilmastonmuutoksen torjuntaan panostaminen huomattavasti nykyistä enemmän on hyvä ehdotus.

Vasemmistoliiton ja vihreiden äänestäjät erottuvat huomattavasti muiden puolueiden äänestäjiä myönteisemmällä suhtautumisella väittämään. Vihreiden äänestäjistä yli kolme neljästä (77 %) ja vasemmistoliiton äänestäjistä lähes yhtä moni (71 %) pitää ehdotusta erittäin hyvänä. SDP:n äänestäjistä noin 40 prosenttia on väitteen kanssa samaa mieltä. Keskustan äänestäjistä vain alle viidesosa (17 %) pitää ehdotusta erittäin hyvänä.

Äänestäjien ympäristö- ja ilmastoasenteiden ajallinen muutos

Kuviossa 2 on esitetty puoluevalinnan mukaan se osuus äänestäjistä, joiden mukaan ympäristöystävällisempi Suomi, vaikka se tarkoittaisi alhaista talouskasvua tai ei kasvua ollenkaan, on erittäin hyvä idea. Kysymys on ollut Eduskuntavaalitutkimuksissa vuodesta 2011 lähtien, mikä mahdollistaa eri puolueiden äänestäjien näkemysten vaihtelun tarkastelun eduskuntavaalivuosien 2011 ja 2023 välillä.

Figuren visar att de nuvarande regeringspartiernas (Saml, Sannf, SFP, KD) väljare i genomsnitt är betydligt mer kritiska till påståendet än de nuvarande oppositionspartiernas (SDP, C, Gröna, VF, RN) väljare. Bland exempelvis Sannfinländarnas väljare ansåg färre än var tionde (7%) i riksdagsvalet våren 2023 att satsa mera på att motverka klimatförändringen var ett mycket bra förslag. Bland samlingspartiets väljare var motsvarande andel ungefär en fjärdedel (26%) och bland Kristdemokraternas väljare ungefär en femtedel (18%). Bland regeringspartierna var det SFP:s väljare som var mest positiva till förslaget. Av dom ansåg 37% att det är ett mycket bra förslag att satsa mycket mer än nu på att motverka klimatförändringen.

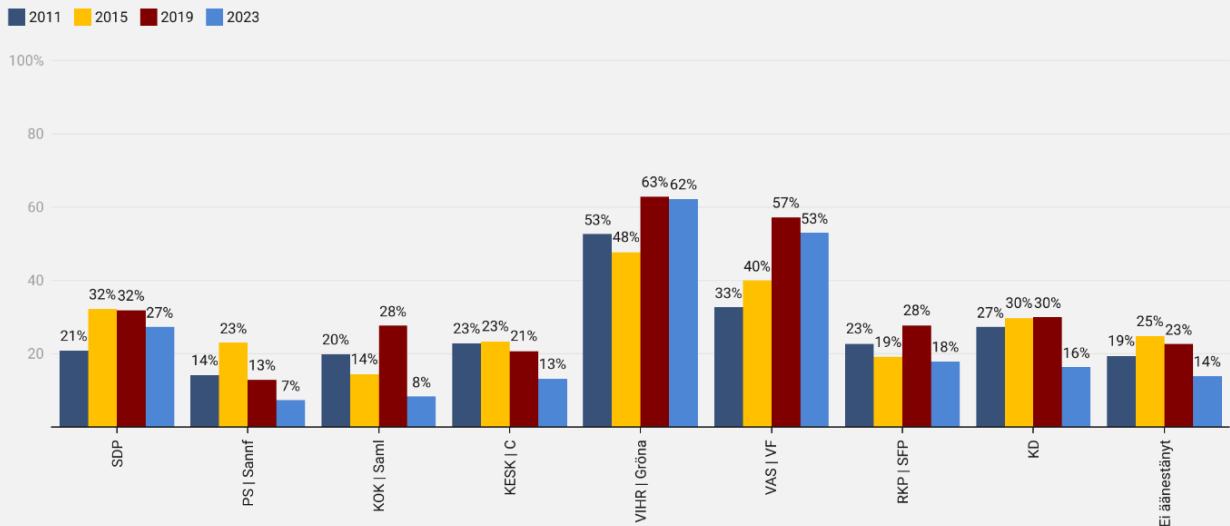
Vänsterförbundets och De grönas väljare står ut som betydligt mer positiva till påståendet än de andra partiernas väljare. Mer än tre av fyra gröna väljare (77 %) och nästan lika många av Vänsterförbundets väljare (71 %) anser att förslaget är mycket bra. Cirka 40 procent av väljarna i Socialdemokratiska partiet håller med om förslaget. Bland Centerpartiets väljare är det färre än var femte (17 %) som anser att förslaget är mycket bra.

Förändring över tid i väljarnas miljö- och klimatattityder

I figur 2 presenteras andelen väljare inom varje parti som anser att ett miljövänligare Finland är en mycket god idé även om det innebär låg ekonomisk tillväxt eller ingen tillväxt alls. Denna fråga har funnits med riksdagsvalsundersökningen ända sedan år 2011, vilket gör det möjligt att undersöka hur synen bland partiernas väljare har förändrats mellan valen 2011 och 2023.

Kuvio | Figur 2

Äänestäjien ympäristö- ja ilmastoasenteiden ajallinen muutos | Förändring över tid i väljarnas miljö- och klimatattityder

Lähde: Eduskuntavaalitutkimus 2011–2023, Suomen kansallisen vaalitutkimuskonsortio (FNES)

Källa: Riksdagsvalundersökning 2011–2023, Finlands nationella valforskningskonsortium (FNES)

Kuviosta 2 havaitaan, että suurin mielipide-ero väitteestä ”Ympäristöystävällisempi Suomi, vaikka se tarkoittaisi alhaista talouskasvua tai ei kasvua ollenkaan” on vihreiden sekä vasemmistoliiton ja perussuomalaisen äänestäjien välillä useimpina eduskuntavaalivuosina 2011–2023. Poikkeuksen tekee vuosi 2015, jolloin suurin ero on kokoomuksen ja vihreiden kannattajien välillä. Vihreitä äänestäneet pitivät selvästi muiden puolueiden kannattajia useammin ehdotusta erittäin hyvänä. Toiseksi eniten tätä väitettä kannattavia löytyy vasemmistoliiton äänestäjistä, joista vuonna 2023 puolet (53 %) pitivät väittämää erittäin hyvänä. Sen sijaan perussuomalaisia äänestäneistä vain seitsemän prosenttia (7%) pitää ehdotusta erittäin hyvänä vuonna 2023. Huomattavaa on myös, että vuonna 2023 kokoomuksen äänestäjistä väittämää erittäin hyvänä pitävien osuus on lähes yhtä pieni (8 %) kuin perussuomalaisen äänestäjissä.

Figur 2 visar att de största åsiktsskillnaderna kring påståendet ”Ett miljövänligare Finland, även om det innebar låg ekonomisk tillväxt eller ingen tillväxt alls” hittas mellan De grönas och Vänsterförbundets väljare på ena sidan och Sannfinländarnas väljare på andra sidan, vid de flesta riksdagsval från 2011 till 2023. År 2015 utgör ett undantag då den största skillnaden fanns mellan Samlingspartiets och De grönas väljare. De grönas väljare tycker betydligt oftare än andra partiers väljare att förslaget är mycket bra. Näst mest stöd för påståendet hittas bland Vänsterförbundets väljare. I valet 2023 tyckte hälften av dessa att förslaget var mycket bra. Bland Sannfinländarnas väljare i valet 2023 tyckte däremot bara sju procent (7%) att det var ett mycket bra förslag. Man kan också notera att andelen bland Samlingspartiets väljare som tycker att påståendet är mycket bra är nästan lika liten (8 %) som bland Sannfinländarnas väljare.

Tarkastellaan seuraavaksi puolueiden äänestäjien ympäristöasenteiden ajallista muutosta. Valitulla tarkastelujaksolla ympäristöystävällisyyden painotus on ollut korkeimmillaan vuonna 2019 kokoomuksen, vasemmistoliiton, RKP:n, vihreiden ja kristillisdemokraattien äänestäjien joukossa. Tässä tuloksessa heijastuu mahdollisesti hallitustenvälisen kansainvälisen ilmastonmuutospaneeli IPCC:n puoli vuotta ennen kevään 2019 eduskuntavaaleja julkaisema ilmastoraportti, joka nosti ilmasto- ja ympäristökysymykset voimakkaasti poliittiseen keskusteluun (Tiihonen & Vadén, 2019). Sen sijaan SDP:n, perussuomalaisten ja keskustan äänestäjien keskuudessa samanmielisyys väittämän kanssa on ollut suurinta jo vuoden 2015 eduskuntavaalien aikaan.

Vuoden 2019 jälkeen ehdotusta erittäin hyvänä pitävien osuus on vähentynyt kaikkien puolueiden äänestäjien keskuudessa lukuun ottamatta vihreitä. Suurin ajallinen muutos on havaittavissa kokoomuksen äänestäjissä: vuonna 2019 kokoomusta äänestäneistä 27 prosenttia piti väittämää erittäin hyvänä ehdotuksena, mutta vuonna 2023 vastaava osuus oli enää 8 prosenttia. Myös kristillisdemokraattien äänestäjäkunnassa ehdotusta erittäin hyvänä pitävien osuus on laskenut yli 10 prosenttiyksikköä. RKP:tä äänestäneiden joukossa osuus on pudonnut niin ikään lähes 10 prosenttiyksikköä vuodesta 2019 vuoteen 2023. Vähiten muutosta on tapahtunut vasemmistoliiton ja SDP:n äänestäjäkunnissa.

Härnäst granskas förändringen över tid i väljarnas miljöattityder. Under den valda granskningsperioden var det Samlingspartiets, Vänsterförbundets, SFP:s, De grönas och Kristdemokraternas väljare som år 2019 starkast betonade miljövänlighet. Detta återspeglar möjligen att Förenta nationernas internationella klimatpanel IPCC ett halvår innan riksdagsvalet våren 2019 publicerade en klimatrappport, vilket bidrog starkt till att lyfta fram klimat- och miljöfrågorna på den politiska agendan (Tiihonen & Vadén, 2019). Bland SDP:s, Sannfinländarnas och Centerpartiets väljare var å andra sidan stödet för påståendet som störst redan vid riksdagsvalet år 2015.

Efter år 2019 sjönk andelen som tyckte att förslaget var mycket bra bland alla partiers väljare, förutom De grönas. Den största förändringen över tid kan noteras bland Samlingspartiets väljare: av dessa tyckte 27 procent att förslaget var mycket bra år 2019 medan motsvarande andel år 2023 var 8 procent. Också bland Kristdemokraternas väljare hade andelen som tyckte förslaget var mycket bra sjunkit med över 10 procentenheter. Bland SFP:s väljare hade andelen likaså sjunkit med nära 10 procentenheter mellan år 2019 och år 2023. Den minst förändringen hittar man bland Vänsterförbundets och SDP:s väljare.

Lopuksi

Tulokset viittaavat siihen, että ilmasto- ja ympäristöasenteet vaihtelevat merkittävästi suomalaisessa äänestäjäkunnassa puoluekannan mukaan. Myös Suomen puoluekentällä on havaittavissa ympäristö- ja ilmastokysymyksissä ns. sosiokulttuurinen (GAL-TAN) jakolinja, jonka toiseen päähän sijoittuvat vasemmistoliitto sekä vihreät ja toiseen päähän perussuomalaiset.

Toinen mielenkiintoinen havainto on, että vuodesta 2019 lähtien ympäristöystävällisemmän Suomen priorisoiminen yli talouskasvun on laskenut kaikkien puolueiden kannattajissa. Tämä liittyy mahdollisesti vuoden 2019 jälkeen tapahtuneisiin turvallisuusympäristöä horjuttaneisiin muutoksiin, kuten Covid-19-pandemiaan ja Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainassa. On mahdollista, että ilmastomuutos poliittisena asiakysymyksenä on jäänyt näiden muutosten varjoon. Havainto viittaa myös siihen, että julkisuus ja ajankohtaisuus pitävät ilmasto- ja ympäristökysymykset äänestäjien mielissä yli puoluerajojen.

Avslutning

Resultaten tyder på att det finns en betydande variation i klimat- och miljöattityderna bland finländska väljare beroende på partisympatier. Man kan i den finländska partifältet även se hur den så kallade sociokulturella skiljelinjen (GAL-TAN) syns också i klimat- och miljöfrågorna: Vänsterförbundet och De gröna positionerar sig i den ena ändan och Sannfinländarna i den andra.

En annan intressant observation är att andelen som prioriterar ett miljövänligare Finland över ekonomisk tillväxt har sjunkit bland alla partiers väljare. Detta kan vara relaterat till de händelser som har destabiliserat säkerhetsmiljön sedan 2019, såsom Covid-19-pandemin och Rysslands aggressionskrig i Ukraina. Det är möjligt att klimatfrågan som politisk sakfråga har hamnat i skymundan för dessa frågor. Denna observation pekar också på att aktualitet och publicitet håller väljarna intresse för klimat- och miljöfrågorna uppe över partigränserna.

Salla Vadén, Tampereen yliopisto | Tammerfors universitet, salla.vaden@tuni.fi

Lähdeluettelo | Källförteckning

Dassonneville, R., Hooghe, L., & Marks, G. (2023). Transformation of the political space: A citizens' perspective. *European Journal of Political Research*, 63(1), 45–65.

Hooghe, L., Marks, G., & Wilson, C. J. (2002). Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration? *Comparative Political Studies*, 35(8), 965–989.

Lewis, G. B., R. Palm & B. Feng (2018). Cross-national variation in determinants of climate change concern. *Environmental Politics* 28(5), 793–821.

Lichtin, F., van der Brug, W., & Rekker, R. (2023). Generational replacement and Green party support in Western Europe, *Electoral Studies*, 83.

Lockwood, M. (2018). Right-wing populism and the climate change agenda: exploring the linkages. *Environmental Politics* 27(4), 712–732.

McCright, A. M., R. E. Dunlap & S. T. Marquart-Pyatt (2015). Political ideology and views about climate change in the European Union. *Environmental Politics* 25(2), 338–358.

McCright, A. M., S. T. Marquart-Pyatt, R. L. Shwom, S. R. Brechin & S. Allen (2016). Ideology, capitalism, and climate: Explaining public views about climate change in the United States. *Energy Research & Social Science* 21, 180–189.

Tiihonen, A., & Vadén, S. (2019) Eduskuntavaalit 2019 – ilmastovaalit?. *Politiikasta.fi*. Saatavissa: <https://politiikasta.fi/eduskuntavaalit-2019-ilmastovaalit/>.

ISSN: 2954-2227 (Vaalivälähdykset, online), 2954-2235 (Valglimtar, online), 2954-2243 (PDF)